

Afet Kaçınılmaz Etkiler İyileştirilebilir

Kollektif. (2014). *Doğal Afetler Toplum Sağlığını Koruma* (N. Sarp, Çev.). Nobel

Akademik Yayıncılık.

Ayşe Kamile Meşe

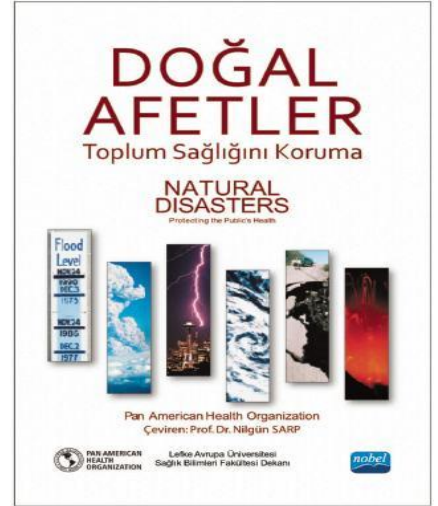
Pan Amerikan Sağlık Örgütü 2 Aralık 1902 tarihinde Amerika halkının sağlık ve yaşam standartlarını iyileştirmek için çalışan uluslararası bir halk sağlığı kuruluşu olarak faaliyetlerine başlamıştır. Genel merkezi Washington'dadır.

Birleşmiş Milletler sisteminin bir parçasıdır ve Dünya Sağlık Örgütü Amerika Bölge Ofisi ve Amerikalılararası Sistem'in sağlık örgütü olarak hizmet vermektedir.

Bu kitapta, doğal afetlerin toplum sağlığına olan etkisi, sektörler arası ve multidisipliner boyutuyla sunulmaktadır.

Doğal afetlerin etkilerini anlatmakla kalmayıp, çeşitli tavsiyeler ile mevcut durumun iyileştirilmesi de hedeflenmektedir. Bu bağlamda kitabın, 'doğal afetlerin etkileri ve doğal afetlerin olası etkilerini iyileştirmek' şeklinde iki temel sac ayağı üzerinden ilerlediği söylenebilir.

Kitap, adeta bir ders kitabı niteliği taşımakta ve okuyucu çeşitliliği göz önünde bulundurularak oldukça sade bir dil tercih edilmektedir. Kitabın, 14 bölümden meydana getirilmesiyle konu pek çok farklı disiplin açısından işlenmektedir. Konu, her ne kadar bölümlere ayrılarak geniş bir yelpazeden aktarılsa da içerik yalnızca temel hatları ile verilmektedir.

¹ İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fzt. Çamlıca Medipol Hastanesi, aysekamilemese@gmail.com

(Bu yazı Younge Academia, Server Genç Hanımlar Derneği ve İdeal Bilge Gençlik Spor ve İzcilik Kulübü Derneği iş birliğinde Prof. Dr. Hasan Hüseyin Eker yönetiminde "Halk Sağlığı Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

Bu şekilde, hem okuyucunun ilgisini korumak hem de okuyucuya bilgi kazandırmak amaçlanmaktadır. Kitap boyunca içerik; çarpıcı örnekler, şematize edilmiş veri ve tablolar ile desteklenmektedir. Ancak doğal afetlerin evrensel oluşu vurgusuyla beraber, sunduğu örnekleri, Latin Amerika ve Karayipler ile sınırlandırmaktadır. Kitap tüm bu yönleriyle okurlara konu üzerinde değerlendirme fırsatı sağlamaktadır.

Afetlerin Genel Etkileri

Yazar ilk bölümde, afet terimi, tehlike ve hassasiyet kavramlarından kısaca söz etmekte ve “Risk= Hassasiyet X Tehlike” fonksiyonunun önemini şu ifadeler ile belirtmektedir: “Afetlerin, bölgeleri değişik hassasiyet seviyelerinde ve farklı sosyal, sağlıksal ve ekonomik koşullarda etkilemeleri açısından eşsiz olmalarına rağmen aralarında yine de benzerlikler bulunur. Bu ortak etkenler eğer fark edilirse, insani sağlık yardımı yönetimini ve kaynakların kullanımını en iyi şekilde yapmak için kullanılabilir.” Ardından üzerinde durulması gereken konuları sıralarken, afetler ile ilgili bir gerçeğe dikkat çekmektedir:

“Dahası, insanlar genellikle ilk şoktan çabuk kurtulurlar ve kendiliklerinden arama ve kurtarma, yaralıların taşınması ve diğer özel yardım çalışmalarına katılırlar.”

Bu katılımın doğal bir süreçte geliştiği ve verimli bir organizasyon ile sonuçlandığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar toplumda böyle bir tutum görülse de, bazı dedikoduların yayılması gibi olumsuz davranışların görüldüğünden de söz etmektedir. Toplumdaki tutumların yanı sıra bulaşıcı hastalıklar, nüfusun başka yere taşınması, ruh sağlığı gibi çeşitli konuları ele almaktadır. Devamında, hangi afet türünde hangi acil sağlık sorunu ile karşılaşıldığının cevabını vermektedir. Bunu yaparken mimari tarz gibi çeşitli faktörlere de dikkat çekmekte, vuku bulmuş bazı olaylar ile desteklemektedir.

Yazar, bölüm sonunda doğal afetlerin halk sağlığı üzerindeki etkisine yönelik söylentilerden ve bu söylentilerin karşılık gelmesi gereken gerçeklerden söz ederek afet planlamacılarını bu hususta uyarmaktadır. Bu yönüyle, son derece hayati bir meselede zihinlerin kirli kanıdan arındırılmasını ve gerekli mercilerin doğru bilgiye ulaşmasını sağlar.

Afet Yönetimini Yapılandırma Ve Afete Hazırlık

Bu bölümde afet yönetiminin inceliklerinden ve hazırlık aşamalarından söz eder.

Afet yönetiminin “afete müdahale, hazırlık ve zarar azaltma” şeklinde 3 temel basamağından bahsederek ani afetin yönetim düzenini şematize etmektedir. Bu yönetimde çeşitli birimlerin devamlılığı önem arz etmekte ve finansal süreklilik için de bir teminat

gerekmektedir. Bunun için yasaların gerekliliği üzerinde durmaktadır. Ayrıca diğer sektörlerin bu yönetimdeki kararlar doğrultusunda işleminin önemine imar yasası örneği ile değinmektedir. Burada afet yönetiminin tek bir odak noktası üzerinden kurulmasının işleyişe olan kolaylaştırıcılığından da bahsetmektedir. Hemen hemen tüm süreçlere etki eden risk değerlendirmesi ve eğitim de bu işleyişin olmazsa olmaz parçalarıdır ve afet planını oluşturmaktadır. Planın sağlıklı işleyişi ve halk tarafından benimsenmesi için de medyanın tutumu oldukça önemlidir. Bunun için afet yöneticileri ve medya mensupları arasında sorumlulukların üzerinde durulduğu seminer ve toplantılar yapılmasını önermektedir.

Bir diğer önemli husus olarak, sağlık sektörünün arama kurtarma çalışmalarında dışa bağımlı olmaması, olabildiğince ulusal örgütlenmeyi desteklemesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Periyodik toplantıların gerekliliği, kazazedelerin tedavisi, ceset teşhisi ve epidemiyoloji konularına yer vermektedir. Bu konuların eğitim kurumlarının müfredatlarına kazandırılmasını istemekte, ayrıca tatbikatların önemini vurgulamaktadır.

Sağlık Sektöründe Afet Zararı Azaltma

Bu bölümde doğal afetlerin kaçınılmaz bir gerçek olduğu kabulüyle, bunun karşısında yapılması gereken zarar azaltma politikasından bahsedilmektedir. Çeşitli sektörlerin sorumluluğu hatırlatılmaktadır. Sağlık sektörünün ise su ve kanalizasyon sistemleri başta olmak üzere halk sağlığını ilgilendiren sistemler ile ilgilenmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu da oldukça kapsayıcı bir faaliyet programı olarak sunulmaktadır.

Toplu Yaralanmalar

Toplu kazazede yönetiminde üç ana başlıktan söz edilmektedir. Hastane öncesi acil bakım hayati önem taşımakta ve belli bir metodoloji çerçevesinde yapılması halinde başarılı olmaktadır. Burada afet durumunda en yüksek sayıda yaralıya en fazla faydayı sağlayacak tek yaklaşımın triyaj olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca tedavi yöntemleri ve sevk konusunda bazı öncelikler ele alınmaktadır.

Epidemiyolojik Gözetim Ve Hastalık Kontrolü

Bu bölümde nüfus yoğunluğu, yer değiştirme, hizmetlerin aksaması gibi bazı durumların salgın hastalıklarda etkili olduğu anlatılmaktadır. Burada üzerinde durulan hızlı önlem ve hızlı incelemedir. Afet sonrası hastalık gözetim raporu da sunulmaktadır. Gereksiz yapılan toplu aşının kişilerin alması gereken önlemleri ihmal etmelerine sebep olacağından ve hijyen

kurallarının öneminden söz edilmektedir. Ayrıca zoonotik hastalıkların su ve yiyecekler yoluyla bulaşma riskinden ve aşı ithalatı ve depolamasından da söz edilmektedir. Bu bilgilerden hareketle; halkın paniğe kapılarak, heyecanla hareket etmelerinin aksine yöneticilerin duygusallıktan uzak biçimde hareket etmelerinin hayati önemi anlaşılmaktadır. Sorunu iyi kavramanın, en sürekli ve geçerli çözümü getirebilmede oynadığı rol göze çarpmaktadır.

Kitabın devamında alternatif su kaynakları, suyun en iyi ve hızlı şekilde nasıl temizleneceği, nasıl depolanacağı, katı atık yönetimi, çöplerin doğru şekilde atılması, ölümlerin defni ve cesetlerin muhafaza edilmesi gibi çevresel faktörlerin afet yönetiminde halk sağlığı adına dikkat edilmesi gereken hususlar olduğu üzerinde durulmaktadır.

Ayrıca haberleşme ve ulaşım konusunda oldukça kapsamlı bilgiler ile okuyucuyu aydınlatmakta, çeşitli uydu sistemlerini son derece açıklayıcı bir biçimde ele almaktadır.

İnsani yardım kaynaklarının yönetiminin nasıl olması gerektiği, yönetim sistemleri ve kaynakların sınıflandırılması gibi konuları ele almaktadır.

Bütün bölümlerin sonunda ise ulusal ve uluslararası afet programlarını, yardım politikalarını ve kurumları sunarak okuyucuya dünyada nasıl bir yol izlendiğine dair genel bir görüş sahibi olma olanağı tanımaktadır.

Sonuç

Konunun farklı başlıklar altında ele alınması okuyucu açısından meseleyi daha anlaşılır kılmaktadır. Bu durum, bir yönüyle de kitabın kime hitap ettiği, ne tür çalışmalar için kaynak olabileceği veya okuyucuya ne vadettiği gibi sorulara cevap getirmektedir.

Kitaba bütüncül bir bakışla eğildiğimizde ise doğal afetlerle ilgili bir plan yapılırken daima toplumsal gerçekliğin göz önünde bulundurulduğu görülmektedir. Nitekim toplumun, afetin etkisi bitse dahi doğal afetlere karşı getirilen anlık çözümlere bağlı kalarak yaşaması endişesinden söz edilmektedir.

Doğal afetler açısından tüm faktörler ele alındığında, etkilerin iyileştirilmesi bağlamında ulusal kaynakların artırılmasına ve yer yer uluslararası etkileşimin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Bu ise bize içinde bulunduğumuz pandemi sürecinde sıklıkla tekrar edilen “Sorun küresel, mücadele ulusaldır.” ifadesini hatırlatıyor.

